

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Conclusio negativa statuitur, & ex Scriptura ac SS. Patribus suadetur

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

§. II.

Conclusio negativa statuitur, & ex Scriptura ac
SS. Patribus suadetur.

Deo igitur, non esse licitum operari secundum opinionem minus probabilem, sed in rebus dubiis, & in opinionum probabilium conflictu, partem probabiliorum sequendam esse. Pro hac sententia Mercorus noster in libro de praxi opinionum refert plura viginti Doctores: inter quos præcipui sunt D. Thomas Doctor Angelicus, S. Bonaventura Doctor Seraphicus, irrefragabilis Aletius, subtilis Scotus, ingeniosus Cajetanus, S. Antonius, ob excellentiam qua pollebat in dirigendis conscientis, & consiliis dandis prudentiam & sapientiam, Antonius consistorum dictus, Soto, Sylvester, Navarrus, Conradus, Almainus, Adrianus, alique antiqui Theologi & Canonistæ: quos è Recentioribus citant & sequuntur Candidus Phylaleus, seu potius Andreas Blancus, è Societate Jesu, qui primus in Italia sub eo nomine adversus oppositam sententiam calammum strinxit, & ut ait Mercorus, *hujus nostri seculi libertatem opinandi in moralibus compescuit primus*; Antonius Merenda, in Academia Bononiensi Eminens, ut vocant, id est primariæ Juris cathedræ moderator, probabilitatem hujus insensibilis, qui longo opere videtur illas in totum damnare, & à prudentiæ regno, ac conscientie tribunalibus longissime abigere. Quod etiam diligentissime præstare conatus sunt Joannes Sianichius, Doctor Lovaniensis, in libro quem nuper edidit de Saule Israeliticæ gentis protomonarcha, præcipue lib. 1. cap. 14. & sequentibus, & Prosper Fagnanus, vir insignis, & Romæ utriusque signaturæ Referendarius, qui tribus summis Pontificibus Urbano VIII. Innocentio X. & Alexandro VII. in gravissimis negotiis interfuit; & licet ab anois supra viginti octo, oculorum lumine sit privatus, aliorum tamen oculis ac manibus tantâ dexteritate usus est, ut nobilissima Commentaria in libros Decretalium ediderit, in quorum primo, exponendo caput *ne in iuratis*, totam hanc probabilitatis materiam eruditè & copiosè pertractat, viginti sex pro nostra assertione afferens rationes, & pro ea plures Canonistas referens, nimirum Joannem Andream, Abbatem, & alios in cap. *per tuas* 2. de Simon. & in cap. *tua nos*, de homicidio, Ostiensem in præmio summæ col. 2. Baldum in lege *Ab eo*, cap. *Quomodo & quando sedet*, Antonium de Butrio, & Petrum de Ancharano, ut habetur in consiliis ipsius Ancharani, consil. 210. incipiente *inter contraria*. Eidem sententiæ adscribit Jurisconsultos, qui affirmant in opinionum discrepantia eligendam esse veterem (cum ab eis pro eodem usurpetur opinio veteri, & opinio probabilior) ut Geminiam Mattheum Matthesil, Henricum Boich, & alios, quibus demum adjungit Doctores alios, qui sentiunt ex duabus opinionibus, quarum una sit communis, alia veteri, eligendam esse veterem, & melioribus rationibus fulcitur, & hoc servari tam in Rota, quam in sacra Congregatione Concilii, tradit num. 347. Denique Doctores Academiæ Piætaeviensis die 27. mensis Junii anni 1665. de hac propositione (in Theibus, à plurimis Societatis Jesu Discipulis propugnandis, & Rectori, totique Academi-

Tom. III.

A corum cœtui dicatis, contentâ) Agendi regula proxima, conscientia est: probabilem sequi totò licet, etiam probabilioris posthabita, hanc tulere censuram: Hæc propositio, quoad secundam partem generatim sumpta, quatenus ad omnem probabilitatem, & casum extendi potest, falsa est, & temeraria, & in variis morum corruptelas inducens.

His adjungi possunt quidam Ordines Religiosi, qui in suis Constitutionibus, aut Capitulorum Generalium Decretis, suis districtè præcipiunt, quod in controversis moralibus sequantur opiniones magis probabiles; ut Ordo Sanctissimæ Trinitatis cap. 3. constit. de officio Lectorum; Ordo Theatinorum in speciali decreto quinti Capituli Generalis, & in duabus Epistolis, quas Præpositus Generalis ad omnes suos direxit; & Ordo Prædicatorum, qui in Capitulo generali Romæ celebrato anno 1655. admonitione 14. singulos Theologie Professores admonet, *ut nimis animosa extrinsecarum probabilitatum suffragia divident; & sane Angelici nostri Præceptoris doctrinæ, in omnibus; præsertim verò in moralibus, ubi præstus de salute & indemnitate animarum agitur, adhaerere satagant*. Quod ut alacrius ab omnibus præstetur, notificat & declarat universis, hoc summo perè consonare expressæ voluntati Sanctissimi D. N. Alexandri divinâ providentiâ Papæ VII. qui istud universo Ordini ita præscribi imperavit. His præmissis,

Probatur primò conclusio ex Scriptura, quæ & docet nos debere, quantum scimus & possumus, obedientiam præstare Deo in observantia mandatorum ejus, ut patet ex illo Deuteronomio, 26. *Hodie Dominus Deus præcepit tibi ut facias mandata hæc atque judicia, ut custodias & impleas ex toto corde tuo, & ex tota anima tua: id est, quantum unumquisque scit & potest, ut interpretes communiter exponunt. Unde ait Propheta Psal. 118. Tu mandasti mandata tua custodiri nimis: id est valdè, & quantum scimus & possumus. Sed qui operatur secundum opinionem minus probabilem, quæ stat contra præceptum, in concursu probabilioris, quæ stat pro præcepto (v. g. pictor qui nullam necessitatem habens pingendi, pingit in die festo, quia id licere probabile existimat, et si oppositum judicet probabilius) non facit quantum scit & potest, ut custodiat Dei præceptum; scit enim magis conducere ad observantiam ejus, sequi probabilioris sententiam, quam adhaerere minus probabili, & de facto abstinere à pingendo: Ergo qui operatur secundum opinionem, quam minus tutam & minus probabilem judicat, relicta probabiliori, non excusatur à peccato & transgressione præcepti.*

Probatur secundò conclusio ex illa formidabili voce Christi Matth. 7. *Quam arcta via & angusta est, quæ ducit ad vitam, & pauci sunt qui inveniunt eam!* Si autem liceat operari juxta quamcumque opinionem probabilem, relicta ea quam probabilioris & securioris judicamus, via cæli non arcta & difficilis, sed latissima & planissima erit, imò à novis Casuistis, novas opiniones probabiliores quotidie in Ecclesiam inducentibus, tantoperè dilatata & complanata, ut nemo ferè sit, qui cum suis ambitionibus, usuris, superfluitatibus, & deliciis, per eam commodè ambulare non possit; hæc enim Maxima supposita, vix reperies actionem ullam pravam, quæ licita non sit, quia vix ulla est quæ à recentioribus Casuistis licita non asseratur.

LI

&

& à peccato non excusetur, ut patebit infra, cum novorum Casuistarum excessus, seu potius nova probabilitatum monstra referemus. Unde Bassius apud Caramuelem in Theol. Regul. disp. 6. Ex opinionum varietate (inquit, iugum Christi suaviter sustinetur: posset namque evenire, plerisque hominum rebelles se prodere, si ad aliquid determinatè agendum constringerentur, eo modo quo tenemur mandata naturalia Dei implere. Providentia ergo superna cautum est, unicam tantum viam operationum moralium non dari, sed rectam inveniri posse actionem; sive juxta unam, sive juxta alteram opinionem operentur mores, sicut est melius hæc plures esse vias ad Matrimonium ducentes, quam si unica tantum via reperiretur; nam illam vel nimis latam esse oporteret, aut per eam transientes impediri, & cum molestia pergere esset opus &c. Ergo (inquit Caramuel) Ecclesia Catholica felicior debet dici, quod excubet sanctissimis & doctissimis viris, qui introduxerunt benignam opinionem: quia damnarentur plurimi, quos sententia probabilitas salvat; nec inde Ecclesia infelix, quod Doctores opinentur passim; sed & inde felicior, quod benignius & facilius suos possit ad lauream empyream promovere. Idipsum alii Recentiores passim profitentur, asserentes novorum Casuistarum solertia & industria viam salutis quotidie plenorem & faciliorem reddi; quia ab ipsis nova opiniones probabiles quotidie excogitantur: Si jam autem probabiles quæ antea non erant, jam non peccant homines, cum antea peccarent: cum omne probabile à peccato excuset, inquit idem Caramuel ibidem.

20 Addunt alii, gratulandum esse huic sæculo, quod inventa sit via medendi morbis animarum, longe uberiori ac faciliori ratione, quam medeatur corporibus medicina naturalis; quandoquidem Medicus corporis, si ægroto egenti remediis calidis applicet frigida, vel è converso, non minuit vim morbi, sed auget: at non sic in spiritali Medico animarum, qui potest applicare contraria remedia probabiliam opinionum, æqualiter profutura. En tibi exempla. Teneat pœnitens restituere centum aureos: Confessarius suadet ut statim integrè restituat; neque enim est capax absolutiois, qui cum possit totum restituere, sine justa causa vult differre, aut restitutionem facere per partes, ut post D. Thomam 2. 2. quaest. 62. artic. 8. docent communiter Theologi. At pœnitens vix ad hanc restitutionem inducitur: quare Medicus spiritalis applicat ei remedium opinionis probabilis, quam alii qui docent, scilicet posse eum differre restitutionem, aut illam per partes facere, ut interea aliquid inde emolumenti percipiat, si Dominus nolit dilationem parum sibi noxiam concedere.

Similiter præcipit Confessarius famulo, ne de cætero ducat concubinam in domum domini sui, ne præbeat illi occasionem peccandi; cum id nefas sit, secundum opinionem proculdubio & veriorum & tutiorum, quam sequuntur Sylvester, verbo occasio, Cajetanus, & alii: sed ægrè ferente famulo hoc præceptum, & timente ne fortè à domino ejiciatur, Medicus animarum porrigit illi medicamentum contrarium oppositæ opinionis, quam tenet Azoricus tomo 2. instit. moral. lib. 12. c. ultimo q. 8. licere scilicet famulo deducere concubinam in domum do-

A mini hora certa, vel in alium locum ubi scilicet eam solitam cum illo peccate. Quomodo idem de iis, qui lucri causa non solum allociant, sed etiam sella gestatoria portant meretrices in domum Amasii dicit Diana, se consultum respondisse, alios referens resol. moral. p. 3. tract. 6. resol. 11. Nec minus juxta hanc secundam opinionem putant consulere saluti pœnitentis, quam secundum primam, cum juxta illos, omnes opiniones probabiles sint tuæ, & à peccato exculent.

Verum quantum hæc absurda & periculosa sint, & à communi SS. Patrum & veterum sapientum sensu aliena, quis non videat? Quid enim absurdius, quam dicere, novorum Casuistarum induit & solerta viam salutis quotidie dilatari? Nam ut rectè & eleganter ait Sinnichius libro supra citata de Saule Itrætica gentis Protomonarcha. p. 262. Presidio tam non potest humana solertia ad semitam salutis dirigere unum Latitudinis, quam non potest ad solertiam hominum adiacere cubitum longitudinis. Et enim qui vita hominis constituit terminos, qui prateriri non poterunt, ipse constituit via terminos, qui dilatari non poterunt: ipse quoque constituit via terminos, qui contrahi non poterunt; atque ad illa permanet ætèra, prout ab ipso constituta est, & ipsa perseverat spatiosa, prout ab ipso constituta est. Unde Mechliniensis Archiepiscopus anno 1655. die 18. Februarii, decretum edidit, quo omnes Caramuelis libros à sua diocesi proscripti, & inter alias proscriptionis suæ causas, istam allegat: Eum variis in locis apertè profiteri, sese ad hoc studiose laborare, ut multarum sententiarum probabilitati introducendo, plurima faciat hominum lucri, quæ hactenus estimantur esse peccata; & sic viam salutis latiorè & faciliorem reddat. Quasi verò possit adventionibus suis mendacem facere sermonem evangelicum Domini nostri Iesu Christi, dicens: Intrate per angustam portam, quia lata est porta & spatiosa qua ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam. Quam angusta porta, & arcta via est qua ducit ad vitam, & pauci sunt qui inveniunt eam!

Adde quod, hoc semel posito [nempe novorum Casuistarum solertia & industria viam salutis quotidie dilatari & faciliorem reddi] alia major absurditas, seu potius impietas lequatur, nimirum his postremis temporibus, milles quam priscis, ad æternam salutem facilius perveniri; cum quotidie nova opiniones probabiles à Casuistis introducuntur. Unde nostri Mercorinus Inquisitor Mantuanus, in libro de præcipua opinionum limitata, pag. 492. respondens ad prædicta verba Caramuelis, sic ait: Si nova hinc felicitati Ecclesie, quam supponit hic auctor, esse plaudendum, quod ab opinatoribus fideles ad lauream Emphyream promoverentur facilius, esset simul condolendum infelicitati Ecclesie seculorum antecedentium, quibus hæc janua cali fuit clausa; & cum magno Guigone Cathusianorum quondam Generali exclamandum: O Apostolorum tempora infelicitissima! O viros illos signor antea tenebris involutos, & omni miseratione dignissimos, qui ut ad vitam peringerent, propter verba laborum Dei, tam duras vias custodiabant, & hæc nostra compendiosa nesciebant?

Id etiam: quod addunt novi Casuistæ, nempe eodem probabilitatis remedio contrarios animi morbos posse sanari, doctrinæ SS. Patrum manifestè repugnat. Nam si magnum Gregorium de morbis animi consulamus, de-

Gregorium de morbis animi consulamus, de- que remediis quibus sanandi sunt; respondebit in proleg. pastor. par. 3. Non una eademque exhor- ratio cunctis congruit, quia non cunctos par morum qualitas adstringit: saepe namque aliis officium, qua aliis profuit; quia & plerumque herbe que hac ani- malia enutriunt, aliis occidunt; & levis sibilus equos miigat, catulos insigat; medicamentum quod hunc morbum imminuit, alteri vires jungit; & panis qui vitam sortium roborat, parvulorum necat. Et homil. 32. in Evang. Cælestis medicus (inquit) singulis quibus que viuis obviantia adhibet medicamenta. Nam sicut in arte medicina calida frigidis, frigidis calidis curantur, ita Deus noster contraria opposit medicamenta pec- cata. Idem docet Chryostomus homil. 5. ad po- pulum Antioch. ubi sic habet: *Contraria contra- ria curare medicorum filii jubent. Ex crapula ergo nata est febris; inedia morbum corrigit. Ex tristitia quis infirmus est; letitiam huic aptam medicinam esse du- cant. Sic & anime agriitudinibus fieri oportet. Ignora- verunt ergo SS. Patres novam illam artem me- dendii morbis animarum, quam novi Casuistæ adeo extollunt & prædicant, & recens illud ac- mirabile probabilitatis pharmacum, quo solo putant contrarios animi morbos posse sanari. Unde iterum redit illud magni Guigonis; O apostolorum tempora infelicitissima! O viros illos igno- rantia tenebris involutos, & omni miseratione dignissi- mos! &c.*

44. Probatur tertio conclusio ex D. Chryostomo homil. 44. in Matth. ubi sic habet: *Si vestimen- tum empturus, unum giras negotiatorem, & alte- rum, & ubi meliores vestes inveneris, & pretio viliori, ab illo comparas, an non oportet populum circuire omnes Doctores, & inquirere ubi sincerè veritas Christi venun- datur, & ubi corrupta, & veriozem eligere plusquam ve- fsumantur? Quibus verbis aperte docet, quod si- cut ex præcepto prudentiæ tenemur emere ve- stes meliores, ita & eligere veriozem & pro- babiliozem sententiam, Quam rationem fusè 5. 5. expendemus.*

Probatur quarto ex D. Bernardo libro de præcepto & disp. cap. 14. ubi docet ad bonam actionem duo requiri, nempe charitatem in intentione, in electione veritatem: quorum alte- rum si defuerit, vitiosam illam aliquatenus esse pronuntiat. *Ut interior oculus (inquit) verè simplex sit, duo illi esse arbitror necessaria, charitatem in intentione, & in electione veritatem. Nam si bonum quidem diligat, sed verum non eligat, habet quidem zelum Dei, sed non secundum scientiam; & nescio quemadmodum judi- cio veritatis, vera esse possit cum falsitate simplicitas. Sed qui eligit opinionem minus probabilem, in con- cuncta probabiliore, non habet in electione ve- ritatem; cum non eligat id quod sibi videtur ve- rius & probabilius; imò potius eam aliquo mo- do spernit, cum rejiciat sententiam, quæ magis videtur ipsi veritati consona: Ergo ille non re- cte eligit, nec habet interiorem oculum verè simplicem.*

Probatur quinto ex Divo Thoma quodlib. 9. artic. 5. ubi ait quæstionem, an licitum sit ha- bere plures præbendas, periculose determinari, quia ambigua est, dum Theologi Theologi, & Iuriste Iuristi inveniuntur contraria sentire. Sed si liceret eligere opinionem minus probabilem, in con- cursu probabiliore, nullum esset periculum in decisione hujus quæstionis, propter diversas opiniones Doctorum; quæcumque enim opi- nio, sive probabilior, sive minus probabilis eli- geretur, homo excusaretur à peccato; cum ju-

Tom. 111.

A xta Adversarios omnes opiniones probabiles securæ sint, imò ut ait Caramuel supra citatus, Benigniores, est aliquando sint minus probabiles, per ac- cidens sunt semper utiliores & securiores. Ergo juxta D. Thomam non licet sequi opinionem mi- nus probabilem, in concursu probabiliore.

Confirmatur ex eodem S. Doctore quodlib. 8. art. 13. ubi etiam quærit; *An ille qui habet plu- res præbendas peccet ex hoc ipso quod opiniones Magistro- rum sunt in contrarium?* Et respondet in argu- mento sed contra: *Potest esse quod in tali casu aliquis adhibet diligentiam, inquirens an habere plures præben- das sit licitum, nec invenit aliquid quod eum moveat ad hoc quod sit illicitum: Ergo videtur quod sine peccato possit possidere plures præbendas.* Et in corp. articuli concludit, quod si ille qui possidet plures præbendas in quandam dubitationem inducitur ex contrarietate opi- nionum, & manente tali dubitatione plures præbendas habeat, periculose committit, & sic proculdubio peccat, utpote magis amans beneficium temporale, quam pro- priam salutem. Sed qui sequitur opinionem mi- nus probabilem, in concursu probabiliore, ha- bet aliquod motivum ad contrarium opinan- dum; imò magis urgent rationes in opposi- tum, quod opinio quam sequitur sit falsa, quam propria suadeant motiva quod sit vera; unde non potest non induci in quandam dubietatem & formidinem de ejus veritate, ut infra osten- demus: Ergo juxta principia doctrinæ D. Tho- mæ, qui sequitur opinionem minus probabilem, in concursu probabiliore, non potest à peccato excusari.

Præceptorum Angelico concinit Doctor subtri- lis, cujus mentem circa hanc quæstionem nuper aperuit, & egregiè profecutus est Anonymus quidam ejus Discipulus, Theologiæ Professor in conventu Tolosano RR. Patrum Recollecto- rum, opusculo de Prudentiæ Christiana, contra abusum quintæ conscientiæ, sic enim, oblecturè licet, opinionem probabilem vocat. Duo solum ex variis quæ adducit Scoti testimonia referam. Unum habetur in 3. dist. 25. qu. 1. num. 8. ubi ait: *In moralibus quando sunt altercationes de aliquo pecca- to, quando primo est mortale, ut si unus peritus in scien- tia dicat quod non licet sic mercari, & alius dicat quod licet; cuius est non procedere sic nec sic, sed expe- ctare quousque veritas pateat aliunde: si enim ita esse quod unus Doctor diceret aliquem peccare mortaliter nisi sic faceret, & alius quod peccaret si sic faceret, tunc sim- plex foret perplexus: idè bene videndum est in morali- bus, antequam aliquid asseratur, quia videlicet cum ha- bens duas opiniones contrarias perplexus sit, periculose se determinaret ad unam, nisi, re diligenter inspectâ, illam probabiliorem agnosceret. Alterum desumitur ex 4. dist. 11. qu. 6. ubi sic habet: *Cum multis sit pro- babilior pars negativa, non sine peccato aliquis se exponit dubio, sequendo affirmativam minus probabilem.* Ex quibus patet utriusque Scholæ, Angelicæ, & Subo- tilis, Principes ac Duces, aperte stare pro nostra sententia.*

§. III.

Ratio fundamentalis nostræ conclusionis exponitur.

RATIO fundamentalis nostræ conclusionis potest sic breviter proponi. Ad rectitudi- nem operationis requiritur tertitudo saltè mor- talis de ejus honestate, excludens moralem for- midinem: Sed qui sequitur opinionem minus proba-

LI 2

proba-